

Hanka TLAMSOVÁ, *Marie Justina ze Schwarzenberku. Obraz (nemocné) šlechtičny v polovině 17. století*, České Budějovice 2012, Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, bakalářská práce, 77 s.

Posudek vedoucího bakalářské práce

Výzkum každodenního života urozených osob předmoderní doby patří zejména v posledním desetiletí ke klíčovým tématům evropské i domácí historiografie. Naznačeným směrem se rovněž ubírá bakalářská práce Hanky Tlamsové, která se zabývá rekonstrukcí všedních i svátečních dnů Marie Justiny ze Schwarzenberku, rozené ze Starhemberku, ve druhé polovině 17. století. Právě v tomto období šlechtična trpěla vážnými psychickými problémy, jež zásadním způsobem ovlivnily její každodenní chování a jednání. K zpracování bakalářské práce autorka přistoupila se znalostí odborné literatury a prostudovala základní práce vážící se přímo k tématu. V heuristické fázi svého výzkumu se autorka musela vyrovnat s jazykově i paleograficky náročnými prameny, jež studovala ve Státním oblastním archivu Třeboň, oddělení Český Krumlov, Rodinném archivu Schwarzenberků. Především vycházela z mimořádně bohatého souboru doposud badatelsky nevyužité osobní korespondence manžela šlechtičny Jana Adolfa ze Schwarzenberku s vrchnostenskými úředníky na panstvích Hluboká nad Vltavou a Třeboní, kde kněžna ze Schwarzenberku trvale pobývala od šedesátých let 17. století, pozůstalostních inventářů šlechtičny, účtů a dalších písemných pramenů. Získané informace rovněž doplnila studiem denních zpráv pražského arcibiskupa a kardinála Arnošta Vojtěcha z Harrachu.

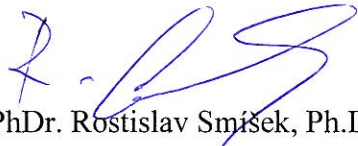
Ve třech obsáhlých kapitolách se postupně zabývala jednotlivými aspekty každodenního života psychicky nemocné kněžny ze Schwarzenberku v Hluboké nad Vltavou a Třeboní, kam urozenou dámu na počátku šedesátých let 17. století její manžel přestěhoval z Vídně. Autorka se správně domnívá, že ze strany Jana Adolfa ze Schwarzenberku nešlo o pouhé zdravotní ulehčení od společenského ruchu metropole habsburského soustátí. Nejvyšší hofmistr arciknížete Leopolda Viléma chtěl také předejít případnému pošpinění dobrého jména šlechtického rodu, které by mohlo nevypočitatelné chování psychicky choré šlechtičny způsobit. Težiště práce tvoří konstrukce obrazu nemocné šlechtičny v očích duchovních, lékařů a zejména zámeckého personálu, který se o urozenou dámu dlouhodobě staral. Právě jeho členové zasílali knížeti ze Schwarzenberku, který dlouhodobě pobýval u císařského dvora ve Vídni, pravidelné zprávy o každodenním životě a zdravotním stavu Marie Justiny ze Schwarzenberku, rozené ze Starhemberku.

Stranou pozorností autorka neponechala ani pokus o retrospektivní stanovení diagnózy psychické choroby šlechtičny. S dobrou znalostí literatury z pera historiků lékařství a paleoantropologů (zejména G. Gellner, I. Lesný, E. Vencovský, E. Vlček) a po prostudování relevantních pramenů došla k závěru, že v případě Marie Justiny ze Schwarzenberku, rozené ze Starhemberku, šlo s největší pravděpodobností o kombinaci schizofrenie a maniodepresivní psychózy. Na tomto místě je třeba ocenit snahu autorky zasadit pohled na zmiňovanou chorobu do širšího dobového kontextu o vzniku, průběhu a následném léčení nemocí, na něž se v 17. století pohlíželo optikou Hippokratovy humorální teorie jako na problém fyzického rázu.

V závěru své práce autorka barvitě naznačila průběh umírání a následných pohřebních slavností manželky Jana Adolfa ze Schwarzenberku. Nesmírně cenné je především svědectví o nenaplnění dobového ideálu „dobrého umírání“ a „dobré smrti“ ze strany Marie Justiny ze Schwarzenberku, rozené ze Starhemberku. Za příčinu této skutečnosti autorka považuje právě nedobrý psychický stav urozené dámy.

Díky svému pramennému výzkumu unikátně dochovaných písemností v Rodinném archivu Schwarzenberků Hanka Tlamsová vynesla na světlo některé doposud neznámé poznatky o každodenním životě psychicky nemocné šlechtičny – Marie Justiny ze Schwarzenberku, rozené ze Starhemberku – ve druhé polovině 17. století. Ve své práci navíc nabídla množství zcela nových a originálních vědeckých poznatků, které obohacují poznání dosavadního bádání o každodenním životě šlechtičen v českých zemích na prahu novověku. Proto bakalářskou práci Hanky Tlamsové doporučuji k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat stupněm **v ý b o r n ě**.

Borovany 22. 8. 2012

PhDr. Rostislav Smíšek, Ph.D.